

عامل منفی اسرائیل در روابط ایران و روسیه

محمد رضا ملکی^۱

نشانه رفتن همکاری‌های تسلیحاتی صلح‌آمیز ایران و روسیه از جمله مهمترین راهکارهای اسرائیل برای تحدید روابط دو کشور می‌باشد. سفرهای اخیر مقامات اسرائیلی به روسیه، متحد راهبردی جمهوری اسلامی ایران، که از جمله با هدف مذاکره با مقامات روسی برای تحدید انتقال فن‌آوری موشکی و هسته‌ای به ایران می‌باشد، اقدامی در این زمینه است، موضوعی که در دستور کار همیشگی اسرائیل و روسیه قرار دارد.

مقدمه

اسرائیل از جمله بازیگران منطقه‌ای است که روابط چندجانبه‌ای را با اکثر کشورهای بجای مانده از فروپاشی شوروی سابق ایجاد کرده است و تلاش می‌نماید که هرچه بیشتر به عمق راهبردی و نفوذ خود در آن کشورها بیافزاید.^(۱) عمل کردن به عنوان عامل منفی و با هدف تخریب روابط برخی کشورهای منطقه با آن جمهوری‌ها از جمله روابط ایران و روسیه، بخشی از سیاستها و ترفندهای اسرائیل برای نفوذ بیشتر در مناطق مذکور است. پرداختن به برخی از زوایای این نقش منفی، موضوع این مقاله است. راهکارها و سیاستهایی را که اسرائیل در این زمینه در دستور کار خود دارد، به قرار زیر می‌باشند.

۱. دکتر محمد رضا ملکی پژوهشگر ارشد سیاسی دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی است.

تحریف و بزرگنمایی همکاری‌های تسلیحاتی صلح‌آمیز ایران و روسیه

استراتژیست‌های اسرائیلی بر این باورند که محیط و فضای تهدید خاورمیانه را فرا گرفته است. آنها توسعه توانایی‌های ایران در مورد موشک‌های بالستیک و سلاح‌های انهدام جمعی^۱ و یا به‌طور کلی گسترش توانایی‌های ایران در زمینه سلاح‌های مذکور را از مؤلفه‌های این محیط تهدیدآمیز امنیتی جدید می‌دانند.^(۲) از نظر تل‌آویو، پس از خاتمه جنگ سرد، ایران با همکاری روبه رشد خود با روسیه، به‌ویژه در زمینه تسلیحات و راکتورهای هسته‌ای، به صورت یک قدرت مهم نظامی در منطقه ظاهر شده و در نتیجه به عنوان پشتوانه‌ای برای کشورها و سازمانها و افرادی که حاضر نیستند سیاست تسلیم را در مقابل اسرائیل بپذیرند، درآمده است. اسرائیلی‌ها در خصوص ادعاهای خود در مورد انجام برنامه‌های موشکی و تولید سلاح‌های کشتار جمعی توسط ایران معتقدند که ایران به دلایل زیر به این امر مبادرت می‌نماید:

الف) تهدید عراق؛ ب) مطرح شدن به‌عنوان قدرت منطقه‌ای با توان بازدارندگی؛ ج) توان پاسخگویی به تهدیدات نظامی از جانب آمریکا و اسرائیل. روی این اصل، از منظر اسرائیل، در صورت عدم جلوگیری از این امر، ظهور یک محیط اتمی چندقطبی با پیامدهای منفی آن در دهه بعد در خاورمیانه در حال شکل‌گیری است.^(۳)

این تحریف و بزرگنمایی در شرایطی است که:

۱. اسرائیل خود براساس دکترین امنیتی جدید، که بر سه مؤلفه تقویت بازدارندگی، دفاع و تشکیل اتحادهای منطقه‌ای استوار می‌باشد، در تلاش است که با ادغام این سه مؤلفه حداکثر منافع امنیتی را برای خود تحصیل نماید. تل‌آویو پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای را امضا نکرده و از سال ۱۹۶۷ بازدارندگی غیرمتعارف اسرائیل و ابهام اتمی آن کاربرد موفقی در برابر اعراب و دیگر کشورهای منطقه داشته است. اسرائیل دارای زرادخانه اتمی قابل ملاحظه‌ای می‌باشد و اخیراً هواپیماهای F-15I را از آمریکا دریافت داشته است که قدرت هدف قرار دادن اهدافی در داخل ایران را بدون نیاز به سوخت‌گیری دارند. هم‌چنین به تولید موشک‌های بالستیک با برد حداقل ۴۰۰۰ کیلومتر مبادرت می‌نماید (موشک اریحا)^۲ و ساخت موشک‌های کروز به نام پوپیه^۳ را در برنامه دارد که تا سال ۲۰۰۲ آماده خواهد شد^(۴) و

1. Nuclear, Biological, Chemical (NBC)

2. Jericho

3. Popeye

ماهوره‌شناسایی و جاسوسی اسرائیل موسوم به افق منطقه را کاملاً زیر پوشش دارد. (۵)

۲. در زمینه تولید عوامل شیمیایی و بیولوژیکی از چند دهه پیش فعال می‌باشد. مؤسسه تحقیقات زیست‌شناسی در Nes - ziona^۱ در حوالی تل‌آویو یکی از آزمایشگاههای کاملاً فوق‌سری اسرائیل است و دانشمندان بسیاری، از جمله از شوروی سابق در آن کار می‌کنند و به تولید عوامل بیولوژیکی و شیمیایی مشغول هستند. (۶)

استفاده از عامل همکاری‌های دوجانبه به منظور تأثیرگذاری بر روابط ایران و روسیه

این موضوع از محورهای عمده مذاکرات قبلی مقامات اسرائیلی با مقامات روسی بوده است. در سفر اخیر نخست‌وزیر اسرائیل به روسیه و نیز سفرهای وزیر خارجه اسرائیل به آن کشور بر این مسأله تأکید ورزیده شد. دیوید بارایلان مشاور نتانیاهاو گفته است موضوع موشکهای دوربرد بالستیک و همکاری اتمی ایران و روسیه، در دستور کار همیشگی مذاکرات روسیه و اسرائیل می‌باشد. (۷) بر این مبنا تعاملات دو طرف بر محور این موضوع، هدف تأثیرگذاری بر روابط ایران و روسیه را دارد. از جمله آنها به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

۱. ارائه طرح مشارکت راهبردی^۲ از سوی اسرائیل به روسیه، که بر اساس این طرح، روسیه و اسرائیل می‌توانند به فروش مشترک تسلیحات و تجهیزات نظامی به دولتهای ثالث مبادرت نمایند. (۸)

۲. همکاری‌های مشترک نظامی. به نقل از منابع اسرائیلی، پس از سفر نتانیاهاو به مسکو، دو طرف قراردادی را با هم امضا نموده‌اند که به موجب آن صنایع هواپیمایی اسرائیل، سیستم هواپیماهای ایلوشین را برای عملیات نظارت و ردیابی الکترونیکی اصلاح و بازسازی می‌نمایند. ارزش این قرارداد صدها میلیون دلار گزارش شده است. (۹)

۳. همکاری امنیتی روسیه و اسرائیل. گفته می‌شود که نیکولای کووالو رئیس سرویس امنیتی روسیه در سال ۱۹۹۸ به اسرائیل سفر کرده و محور اصلی مذاکرات وی با اسرائیلی‌ها در این سفر، موضوع ایران بوده است. گفتنی است سفر مزبور اولین سفر یک مقام امنیتی روس و همراهان به اسرائیل بوده است. (۱۰)

۴. فشار به روسیه برای تغییر رویه در برابر ایران. در این زمینه، براساس دستور نتانیاهاو

به آریل شارون وزیر امور زیربنایی سابق، تعلیق مذاکرات با روسیه برای خرید گاز از آن کشور به همین منظور بوده است.^(۱۱) اسرائیل مدعی است که با اجرای سیاستهای اعمال فشار و تطمیع توانسته است بر رفتار روسیه اثرگذارد، از جمله:

الف) روسیه به اسرائیل قول داده است که تسلیحات و فن آوری متروک و قدیمی به ایران بفروشد. در این خصوص، اسرائیلی‌ها به وعده چرنومردین به ال‌گور در ملاقات ژوئن ۱۹۹۵ اشاره می‌نمایند دایر بر این که اولاً مسکو قصد انتقال فن آوری مفید نظامی به ایران را ندارد. ثانیاً روسیه آن‌گونه سیستم تسلیحاتی و فن آوری را که موجب شود موازنه منطقه‌ای نیروها به هم بخورد، در اختیار ایران قرار نخواهد داد.^(۱۲)

ب) اظهارات نتانیا هو پس از بازگشت از مسکو مبنی بر اینکه یلتسین به او این اطمینان خاطر را داده است که مسکو فن آوری SS-4 را به ایران نخواهد داد، و همکاری با ایران در زمینه اتمی در سطح خیلی ابتدایی می‌باشد. جالب آن است که در این سفر، نتانیا هو روسیه را «دوست تازه یافته» اسرائیل برشمرد.^(۱۳)

ج) وعده رئیس سرویس امنیتی روسیه به میزبانان اسرائیلی مبنی بر جلوگیری از انتقال فن آوری سلاح‌های اتمی به ایران. مقام مذکور در این زمینه به تلاشهای روسیه در سال ۱۹۹۷ در خصوص دستگیری یک دیپلمات ایرانی در مسکو که قصد خرید مواد به منظور استفاده در موشک‌ها را داشت و نیز اخراج یک عضو هیأت نظامی ایران به خاطر تلاش در به دست آوردن اطلاعات در مورد فن آوری هواپیما اشاره نمود. وی ضمناً به مواردی از دستگیری تنی چند از کارمندان دولت روسیه به اتهام مبادرت به فروش سیستم راهبردی موشک و قاچاق مواد برای تولید سلاح‌های غیرمتعارف اشاره کرد.^(۱۴)

ایجاد جنگ روانی علیه همکاری دو کشور ایران و روسیه به منظور و با هدف تأثیرگذاری بر افکار عمومی منطقه و جهان

فراهم آوردن فضا و جو مسموم تبلیغاتی در سطح منطقه و جهان، از جمله ترفندهای اسرائیل برای تأثیرگذاری بر روابط دو کشور ایران و روسیه می‌باشد. به راه انداختن این جنگ روانی در شرایطی است که:

الف) ایران امضاکننده پیمانهای منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای^۱ و سلاح‌های شیمیایی^۲ بوده و بارها نیز اعلام کرده است که سازمان بین‌المللی انرژی اتمی امکان دسترسی کامل به نیروگاه بوشهر را دارد. با وجود این، اسرائیل به جنگ روانی خود ادامه داده و تبلیغ می‌کند که مثلاً راکتور مذکور به ایران امکان لازم را برای تولید سلاح‌های اتمی خواهد داد و یا تبلیغ می‌کند که حدود ده هزار نفر از متخصصین روس در صنایع نظامی مختلف ایران برای ساختن سلاح‌های غیرمعارف بیولوژیکی، شیمیایی و اتمی مشغول به کار می‌باشند که این ارقام به نظر اغراق‌آمیز می‌باشند. (۱۵)

ب) تصریح و ابراز اطمینان یوگنی آدامف وزیر انرژی اتمی روسیه (در جریان سفر خود در ماه نوامبر ۱۹۹۸ به ایران که طی آن بر تکمیل ساختمان نیروگاه اتمی در بوشهر توسط روسیه تأکید نمود) مبنی بر اینکه:

- نیروگاه بوشهر برای مقاصد نظامی مورد استفاده قرار نخواهد گرفت؛

- روسیه قصد فروش فن آوری غنی کردن اورانیوم به ایران را ندارد؛

- راکتور تحقیقاتی و آموزشی ایران در نیروگاه بوشهر (که در آن مورد وزیر قبلی انرژی

روسیه و یکتور میخائیلوف مذاکراتی با ایران داشته است) با هدف آموزش و تحقیقات ساخته می‌شود و ۲۰ درصد سوخت اورانیوم غنی شده که روسیه به ایران می‌دهد، تحت نظر سازمان بین‌المللی انرژی اتمی استفاده می‌شود؛

- و بالاخره روسیه ساختمان راکتور را تحت کنترل دارد و جلوی انتقال فن آوری

حساس را خواهد گرفت. (۱۶)

نقش منفی لابی یهودی در روابط ایران و روسیه

از بعد از فروپاشی شوروی سابق، حضور و نفوذ یهودیان در حکومت روسیه، در بخشهای پولی، مالی و بانکی و نیز در وسایل ارتباط جمعی، روبه گسترش بوده است. تا جایی که امروزه از خطرات ناشی از حضور این طیف در ساختار حکومتی روسیه، در بخشهای دولتی و خصوصی و حتی مافیا صحبت می‌کنند و از این قشر با نام صهیونکرات‌ها^۳

1. Non - Proliferation Treaty (NPT)

2. Chemical Weapons Convention (CWC)

3. Zionacrats

(بر وزن تکنوکرات) نام می‌برند. بعضی از محافل و جناح‌های ملی‌گرا و افراطی روس، حضور و نفوذ روبه‌گسترش صهیونکرات‌ها را تا به آن حد خطرناک ارزیابی می‌کنند که صحبت از فروپاشی روسیه می‌نمایند. (۱۷)

قابل ذکر است که این طبقه در ارتباط کاری و هماهنگی نزدیک با جامعه یهودیان روس مهاجر به اسرائیل می‌باشند و پیوندهای متقابل آنها بسیار مستحکم است. ناتان شارانسکی، ناراضی سابق شوروی و وزیر تجارت و صنعت فعلی اسرائیل که «حزب مهاجرین روس» را هدایت می‌کند، در شکل‌دهی این پیوندها و توسعه اجماع سیاسی و مذهبی در بین مهاجرین یهودی روس و ایجاد پیوند با یهودیان باقی‌مانده در روسیه نقش مهمی دارد. (۱۸)

نامبرده در سفر ۱۲ فوریه سال ۱۹۹۷ خود به واشنگتن و در ملاقات و مذاکره با ال گور معاون ریاست‌جمهوری، تلاش نمود که آمریکا را برای فشار آوردن بیشتر به روسیه در زمینه محدود کردن همکاری‌های آن کشور با ایران، متقاعد سازد. البته در آن زمان، ال‌گور که به‌عنوان بهترین دوست اسرائیل در دولت آمریکا معروف است، به شارانسکی گفته بود که نفع آمریکا در حمایت از یلتسین و بررسی آخرین نشانه‌ها از روند میانه‌روی در ایران است و بنابراین، اقدام سخت و شدید علیه همکاری‌های نظامی دو کشور مذکور به این اهداف آمریکا لطمه وارد می‌آورد. (۱۹)

در سفر به روسیه نیز شارانسکی مجدداً در مورد اعمال تحریم‌های آمریکا علیه روسیه، به رهبران این کشور اخطار نمود. (۲۰) در زمینه نقش و نفوذ لابی یهودی در روسیه خوب است اضافه شود که حدود یک میلیون نفر از جمعیت ۴-۵ میلیون نفری اسرائیل را یهودیانی تشکیل می‌دهند که زبان مادری آنها روسی است، یا زبان روسی را می‌دانند. (۲۱) و پیوندهایشان با یهودیان باقی‌مانده در مسقط‌الراس بسیار نزدیک است و هماهنگی، همگامی متقابل و خط‌دهی آنها می‌تواند لابی یهودی در روسیه و نقاط دیگر در کشورهای مستقل مشترک‌المنافع را به‌عنوان عاملی منفی در روابط ایران و مسکو فعال سازد. در این زمینه لازم به ذکر است که «حزب مهاجرین روس» اسرائیل تلاش می‌نماید تا انتخاب سفرای اسرائیل در کلیه کشورهای اتحاد شوروی سابق به آن حزب واگذار شود و سفرای مذکور از میان یهودیان مهاجر به اسرائیل انتخاب شوند. (۲۲)

القای خطر افراط‌گرایی اسلامی با هدف تأثیرگذاری بر همکاری‌های دو کشور در کشورهای مستقل مشترک‌المنافع

تبلیغ منفی و بزرگنمایی خطر اسلام سیاسی به‌عنوان خطری جدی به‌ویژه برای جمهوری‌های مسلمان شوروی سابق، به همین منظور می‌باشد. (البته اسرائیل در این زمینه با بسیاری از کشورها از جمله برخی از کشورهای مسلمان همسو است). نتیجه این القائات و ترفندها تاکنون، محدود شدن روابط این کشورها با ایران از یک‌سو و کم‌رنگ بودن همکاری‌های مشترک ایران و روسیه در این جمهوری‌ها در عرصه‌های مختلف بوده است. متأسفانه برخی محافل در روسیه نیز که بی‌تأثیر از لابی یهودی در آن کشور نیستند، موجب تقویت این اعتقاد شده‌اند که کشورهای مسلمان در مجموعه کشورهای مستقل مشترک‌المنافع و نیز جمعیت مسلمان داخل فدراسیون روسیه در مقابل خیزش اسلام سیاسی آسیب‌پذیر می‌باشند و روی این اصل، این محافل و نگرش‌های همسو در روسیه با غربی‌ها در این نقطه نظر شریک هستند. (۲۳)

حتی در مورد قضیه تاجیکستان، ملاحظه می‌شود که با وجود اینکه نقش ایران در ایجاد ثبات موفقیت‌آمیز بود، اما بخاطر همین جوسازی‌ها و بزرگنمایی‌ها از خطر اسلام سیاسی، روس‌ها هم دیگر مایل به گسترش بیش از حد نفوذ ایران نیستند تا به رقابتی جدی در آن کشور منجر نشود. (۲۴) به همین ترتیب، همکاری‌های دو کشور در زمینه‌های غیرسیاسی نیز بسیار محدود بوده است. حالا با خاتمه نسبی غائله در تاجیکستان نقش اسرائیل در منطقه تشدید شده است. گفتنی است که چندی پیش رحمان‌اف رئیس‌جمهور تاجیکستان در ملاقات با سفیر اکر دیته اسرائیل خواهان گسترش همکاری با اسرائیل در زمینه‌های مختلف شده است. (۲۵)

استفاده اسرائیل از حامیان و هم‌پیمانان خود برای اعمال فشار بر روسیه به منظور تحدید و تعدیل همکاری‌های ایران و روسیه

در این زمینه اسرائیل از لابی قدرتمند یهودی در کنگره و شورای امنیت ملی و مراکز حساس دیگر در آمریکا برای فشار بر روسیه به منظور تحدید و تعدیل همکاری‌های آن کشور با ایران استفاده می‌نماید. به بعضی از اقدامات اخیر آمریکا در این زمینه می‌توان به شرح زیر اشاره نمود:

الف) به گزارش خبرگزاری‌ها اخیراً سازمان «سیا» طی گزارشی به کنگره، در مورد همکاری تسلیحاتی ایران و روسیه و نشت سلاح‌های کشتار جمعی توسط مؤسسات بازرگانی و شبه‌دولتی روسیه به ایران، اظهار نگرانی کرده است. در این مورد آمریکا ضمن قدردانی از برخی اقدامات محدودکننده روسیه در مورد صدور فن‌آوری‌های مذکور به ایران، تأکید کرده است که اقدامات انجام شده توسط روسیه در جهان پیچیده بعد از جنگ سرد کافی نمی‌باشد. (۲۶)

ب) تهدید به قطع یا محدود کردن همکاری در زمینه ماهواره تجاری به‌خاطر نشت فن‌آوری تسلیحات به ایران، از دیگر اقدامات آمریکا در این مورد بوده است که چون با پاسخ تند روسیه مواجه شد، در نتیجه آمریکا فقط به تحریم سه مؤسسه علمی روسیه مبادرت نمود. مؤسسات روسی که مورد تحریم اقتصادی آمریکا قرار گرفته‌اند، متهم به کمک به ایران در زمینه توسعه تسلیحات شده‌اند. (۲۷)

به موجب این تحریم‌ها، شرکتها و سازمان‌های آمریکایی از اعطای کمک و برقراری ارتباطات بازرگانی با مؤسسه طرح و تحقیقات مهندسی قدرت روسیه، دانشگاه فن‌آوری شیمی مندلیوف و مؤسسه هواپیمایی مسکو منع شده‌اند. همچنین، تهدید به محدود کردن پرتاب ماهواره‌ها برای مرکز فضایی روسیه^۱ بنابه اعلام منابع روسی حدود ۲۷۰ میلیون دلار در سال ۱۹۹۹ ضرر دربر دارد. معاون وزارت انرژی روسیه می‌گوید که واشنگتن هیچ‌گونه دلیلی مبنی بر اینکه شرکت‌های روسیه به‌طور غیرقانونی با ایران در زمینه اتمی همکاری می‌نمایند، در دست ندارد. (۲۸)

جلوگیری از بازگشت روسیه به صحنه خاورمیانه

منابع اسرائیلی همکاری بین ایران و روسیه را نشأت گرفته از این واقعیت می‌دانند که روس‌ها به اتخاذ یک تصمیم راهبردی برای بازگشت به وضعیت ابرقدرتی مبادرت نموده‌اند، و اولین مرحله از این حرکت را بازگشت به صحنه خاورمیانه می‌دانند. به نظر آنها کمک مسکو در زمینه تسلیحات به ایران، عراق و سوریه گامی به منظور رسیدن به این هدف است. (۲۹)

اسرائیلی‌ها، پریماکوف نخست‌وزیر روسیه را حامی برجسته نگرش اورآسیایی در مقابل

1. Khrunichev

اورآتلانتیک و نیز طرفدار و مدافع بازگشت روسیه به صحنه خاورمیانه به عنوان یک قدرت می‌شناسند. بنابراین، کمک روس‌ها به ایران را نه فقط به دلایل اقتصادی (که البته از نظر اقتصادی نیز مهم است زیرا به نظر اسرائیلی‌ها معامله روسیه با ایران این شانس را به آن کشور داده است که با فروش فن‌آوری متروک و قدیمی خود یک میلیارد دلار به دست آورد)^(۳۰) بلکه به لحاظ یک نگرش راهبردی روسیه نسبت به آینده، مبتنی بر بازگشت به منطقه و سیطره سلطه‌جویی گذشته تلقی می‌کنند و روی این اصل، مخالفت با همکاری‌های ایران و روسیه در این زمینه، می‌تواند به عنوان عامل بازدارنده و مانعی در مسیر بازگشت روسیه به صحنه خاورمیانه ارزیابی شود.

کمک به تقویت جبهه ترک در آسیای مرکزی و قفقاز

روسیه و ایران هر دو به طور بالقوه در معرض تهدید ناشی از شکل‌گیری یک جبهه ترک^۱ در منطقه هستند و به همین دلیل برای جلوگیری از تحقق چنین امری یک رشته منافع مشترک دارند.^(۳۱) توسعه حمایت اسرائیل (به پیروی از سیاست آمریکا) از سیاست فعال ترکیه در ماورای قفقاز و آسیای مرکزی در زمینه توسعه پان ترکیسم و تبلیغ نوع حکومت غیردینی ترکیه می‌تواند در صورت موفقیت‌آمیز بودن، کمربندی از مردم ترک زبان را از بالتیک تا غرب چین و سیبری شرقی بکشد.^(۳۲) نتیجه چنین اقدامی، محاصره روسیه توسط کمربند ترکی و قطع ارتباط آن با بقیه جهان در جنوب روسیه، از جمله ایران و به ویژه منطقه خاورمیانه است که این امر تأثیر عمیق بر روابط ایران و روسیه می‌گذارد. توسعه شبکه وسیعی از همکاری‌های نظامی - امنیتی و اقتصادی ترکیه و اسرائیل که در سالهای بعد از خاتمه جنگ سرد شکل گرفت و تغییر مهمی در محیط امنیتی منطقه ایجاد کرد، اقدامی در جهت تقویت هرچه بیشتر مواضع ترکیه در این زمینه در منطقه قلمداد می‌شود.^(۳۳)

همسویی اسرائیل با تلاش‌های واگرایی در منطقه آسیای مرکزی و قفقاز

همگرایی و نزدیکی بیشتر کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز در حوزه و حیطه نفوذ روسیه و پیشبرد سیاست‌های ادغام و همگرایی میان کشورهای مستقل مشترک‌المنافع، همپای

با بهبود روابط ایران و روسیه، می‌تواند عرصه‌های جدیدی را برای توسعه روابط ایران با این کشورها و نیز بین ایران و روسیه در منطقه بگشاید، ولی محدودیتهای اقتصادی دو کشور روسیه و ایران از یک‌طرف و گسترش نفوذ جبهه مقابل و قدرت عمل بالای آنها از بُعد مالی و فن‌آوری، از طرف دیگر، آسیب‌پذیری این عرصه همکاری‌های ایران و روسیه را در مقابل فشارهای غرب و اسرائیل بالا برده و باعث آن شده است که نتایج حاصل از نزدیکی دو کشور در این مناطق بی‌نتیجه باشد^(۳۴) و ملاً روابط دو کشور را از این منظر با پیشرفت تلاش‌های واگرایانه جبهه مخالف آسیب‌پذیر سازد و اسرائیل در این زمینه همسو با تلاش‌های واگرایی به‌عنوان عامل منفی در روابط ایران و روسیه عمل می‌نماید.

نتیجه

نشانه رفتن همکاری‌های تسلیحاتی صلح‌آمیز ایران و روسیه از جمله مهمترین راهکارهای اسرائیل برای تحدید روابط دو کشور می‌باشد. سفرهای اخیر مقامات اسرائیلی به روسیه، متحد راهبردی جمهوری اسلامی ایران، که از جمله با هدف مذاکره با مقامات روسی برای تحدید انتقال فن‌آوری موشکی و هسته‌ای به ایران می‌باشد، اقدامی در این زمینه است، موضوعی که در دستور کار همیشگی اسرائیل و روسیه قرار دارد. گرچه روس‌ها همواره از ادامه همکاری‌های صلح‌آمیز تسلیحاتی با ایران پشتیبانی کرده‌اند و به تعهد خود در تداوم این همکاری‌ها پای فشرده‌اند ولی شرایط بین‌المللی و داخلی روسیه از جمله مسأله بحران بالکان و بحران شدید اقتصادی در کشور که روسیه را در وضعیت دشواری قرار داده است می‌تواند آن کشور را به زدوبندهای محرمانه با اسرائیل در این زمینه سوق دهد. تأکید اسرائیل به اینکه روس‌ها از انتقال فن‌آوری جدید به ایران خودداری خواهند نمود، اگر صرفاً با هدف جوسازی در روابط دو کشور و قلب واقعیات نباشد قطعاً خالی از حقیقت هم نیست و نشان از قول و قرارها، همسویی‌ها و اشتراک مواضع روسیه و اسرائیل دارد.

در این شرایط ضروری است که دست‌اندرکاران سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران تحرکات روسیه و اسرائیل را با دقت بیشتری مورد توجه قرار داده و ارزیابی مجدد عملکردهای روسیه را در این زمینه به‌طور جدی در دستور کار سیاست خارجی کشور قرار دهند.

یادداشتها

۱. محمدرضا ملکی، ترندهای اسرائیل برای نفوذ در آسیای مرکزی و قفقاز، جامعه، سال یکم، شماره ۶۴، ۷۷/۲/۲۳، ص ۱۱.
2. Gerald M. Steinberg, Re - Examining Israel's Security Doctrine, *Rusi International Security Review* - 1999, Published by Royal Services Institute for defence analysis, pp.215-224.
3. W. Seth Carus, Iranian Nuclear, Biological and chemical Weapons; Implications and responses, *Meria*, Volume 2, No.1, March 1998.
4. Gerald M. Steinberg. *Ibid.*, pp.215-224.
5. Foreign Report, Jan.29th 1998, What Israel lost, p.6-7.
6. Foreign Report, Feb.5 1998. Israel's Nes- ziona Mystery, p.6. and Foreign Report August 20th 1998, Israel's secret institute, p.1.
7. Desent Man, Radio Islam, Israel - Russian relations at crisis over Iran.
8. Oxford Analytica daily brief, May 8, 1997, Iran/Russia: Arms Deal. p.1.
9. Jane's Defence weekly, 19 March 1997, p.3.
10. Foreign Report, July 24th 1998, New friends: Russia & Israel, p.6.
11. Jay Bushinsky, Jerusalem Post, Sept.12.1997.
12. Oxford Analytica Daily brief, *op.cit.*, p.2.
13. Janes Defence Weekly. *op.cit.*, p.3.
14. Foreign Report, July 24th 1998, p.6.
15. Foreign Report, Israel, Russia and IRAN, Jan.21st, 1999, p.7.
16. Middle East International. No.589, 11 Dec.1998, pp.16-17.
17. Celestine Bohlen, The Moscow Times, No.1584, Nov.17,1998, Jew - Baiting and Nationalism Give easy Answers, p.4.
18. Gerald steinberg; Israeli leadership and the diaspora: conflict & legitimacy, Western Jewish studies Association, Denver, April 28, 1996, p.1-5.
19. Foreign Report, April 2 nd 1998, America, Israel & Russia, p.7.
20. Foreign Report, May 28th 1998, Israel, China and IRAN, pp.6-7.
21. Oxford Analytica Daily Brief, Dec.11,1998: Israel: Central Asia Strategy
22. Jerusalem post international edition.
23. Karen Ballentine, Russia, the Caucasus, Central Asia and Ukraine, Report of a Meeting Held Nov.4-5, 1997, p.13.
24. *Ibid.*

۲۵. روزنامه همشهری، امامعلی رحمانف خواستار گسترش روابط تاجیکستان با اسرائیل شد، شماره ۱۷۶۶، ۲۵ بهمن ۷۷، ص ۱۵.

26. CNN News, February 11, 1999.

27. CNN News, January 15, 1999.

28. Judith Penner, Russia and Iran, Defying Washington, Middle East International, 12 Feb.1999, No.593, pp.19-20.

29. Eitan Rabin, Iran Developing Missile with range of 1300 Kilometers, Ha aretz, July 13, 1997, p.A2.

30. Oxford Analytica Daily Brief, Jan.16, 1998; Iran: Rearmament programme, p.1.

۳۱. شیرین طهماسبی (هانتر)، ایران، روسیه و جمهوری‌های جنوبی شوروی سابق، گفتگو، تابستان ۷۵، ص ۶۳.

32. Graham E.Fuller. Turkey faces East. New Orientation Toward the Middle East and the old Soviet Union, Rand, Santa Monica, 1995, p.V.

33. Nikolay Hovhannisyan, The Problems of National security of Armenia in the Middle Eastern Transcaucasian Geopolitical System, National Academy of sciences of Armenia Institute of Oriental studies, Yerevan 1997, p.5.

۳۴. شیرین طهماسبی (هانتر)، ایران، روسیه و جمهوری‌های جنوبی شوروی سابق، ص ۷۰.